

ЦИЛЈА:

За Црну Гору на годину 8 круна, на по године 4 круне.
За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 12 круна до године 6 круна.
За све остале земље годишње 20 франка у злату, на по године 10 франка у злату.
Преплата се прима само у годишњим и полугод. рочишћима.
Поједини број 20 пара.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Власник: Државна Штампарија

Изази суботом

Олговорни уредник: Филип Јерговић.

Преплата се шаље поштом, само и неопредмелно администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, а коме је наручије, г. Вељко Рамадановићу, К. Ц. агенту у Котор.

Доплате се шаљу Уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваку ријеч али за број од пет цифара по 4 пара за први пут, а за сваки даљи пут по 2 пара.

СЛУЖБЕНИ ДИО

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој

КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Председника Нашег Министарског Савјета, Нашег Министра Правде и заступника Нашег Министра Иностранних Дјела, а по саслушању Нашег Министарског Савјета, на основу чл. 17. Устава земаљског ријешили смо и рјешавамо:

Овлашћује се Председник Нашег Министарског Савјета, Наш Министар Правде и заступник Нашег Министра Иностранних Дјела, да читањем овог указа закључи сједнице Народне Скупштине, сазване у редован сазив на дан 1. децембра 1908. године.

Цетиње, 19. јануара 1909. г.

НИКОЛА с. р.

Председник Министарског Савјета
Министар Правде,
Заступник Министра Ин. Дјела
Др. Л. Томановић с. р.
Министар Унутрашњих Дјела,
В. Лакић Војводић с. р.
Министар Војни, Генерал-ађутант
Бригадир Митар Мартиновић с. р.
Министар Финансија и Грађевина,
Душан Вукотић с. р.
Министар
Просвјете и Црквених Послова
Ј. С. Пламенац с. р.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО

Дворске и дипломатске вијести

Њ. Кр. В. Књаз Госцолар допутовао је у понедељник с Њиховим Височанствима Књагиницом Вјером и Књазом Петром с Тополице на Ријеку.

Народна Скупштина

Народна Скупштина завршила је у понедељник свој рад, а јуче по подне закључене су сједнице овог редовног сазива указом Њ. Кр. В. Књаз Госцолара, који је прочитао г. др. Л. Томановић, председник Министарског Савјета. Прије читања указа председник Народне Скупштине г. Марко Ђукановић прочитао је телеграфски поздрав Народној Скупштини од Њ. Кр. В. Књаз Госцолара с Ријеке, који гласи:

Г. Марку Ђукановићу

Председнику Народне Скупштине

ЦЕТИЊЕ

Пошто нијесам у могућности, да лично закључим сједнице Моје Народне Скупштине, чији се корисни рад данас свршава, имајте доброту, Господине Председниче, да господи Народнијем Посланицима изручите Моју захвалност због њиховог ревностног рада на онијем узвишеним чувствима родољубља, која су свијету у овим историјским тренуцима у име Домовине истакли на најсјајнији и најродољубивији начин, доводећи их у тијесну везу са Мојима осјећањима и са душом цијеле нам миле Отаџбине.

Живјели Народни Посланици! Живјели ти освједочени родољуби Црногорски!

НИКОЛА

Читање поздрава, као и указа Њ. Кр. В. Књаз Госцолара Народна Скупштина саслушала је стојећи и пропратила бурним дуготрајним клицањем: живио Господар!

ЗАПИСНИК VIII РЕДОВНЕ СЈЕДНИЦЕ

ЦРНОГОРСKE НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

држане 20. децембра 1908. г.

Председавао председник

М. Ђукановић

Секретар

Д. Петровић

Почетак у 2¹ сата послје подне.

Присутни су министри: др. Томановић, Војводић, Вукотић и Пламенац, као и владини повјереници М. Јовановић и Ф. Јерговић.

Сједницу је отворио председник Ђукановић с напоменом, да записници VI и VII редовне сједнице нијесу за читање готови.

Молбе и жалбе Нуте Маврића с др. из Улциња и Рада Ђ. Ђукановића из Никшића прочитао је у изводу секретар Драговић и оне су упућене надлежном одбору на проучавање.

Прије прелаза на дневни ред председник је Ђукановић изишао на рјешење питање о инциденту који се десио на прошлој сједници између Ж. Драговића и Ђ. Милановића, те је предложио да Скупштина усвоји, да им се то опрости.

Л. Петровић изјављује, да је анкета, чији је он члан, одређена за извјешање оспореног мандата народног посланика за изборну капетанију доњоморачку, свршила повјерени јој посао и да је готова са својим извјештајем.

Председник Ђукановић вели, да ће се извјештај, о ком Л. Петровић говори, ставити на дневни ред у своје вријеме.

Иза тога се пријешло на заказани дневни ред: наставак начелног претреса приједлога буџета државних прихода и расхода за 1909. год.

М. Мијушковић, почињући говор о државном буџету као закону, наглашава, да он, као такав, спада у формалне законе, под којим се разумјева обично једногодишњи предрачуни прихода и расхода, напомињући, да у њему има позиција нормираних законима, док има и таквих, које су њуносе владином иницијативом, чију целисходност има да одијени Скупштина, указујући на владину политичку одговорност у другим парламентарним државама, као и на нашу уставну одредбу, по којој влада, ако јој се буџет не одобри, може продужити онај из прошле године. Прелазећи затим на говор владиног повјереника Јовановића, налази, да он није говорио о буџетском приједлогу, већ о финансирању уопште, сматрајући, да он, као нов контрагентни чиновник и непознавалац још наших унутрашњих прилика, и није могао другачије говорити. Даље вели, да је он а и други, у прошлом сазиву истакао многе недостатке у нашим финансијама, као у разрезивању дашице, пореза и т. д., што је и Јовановић, као стручњак, потврдио. Помиње, даље, и државна добра — домене, од којих, вели, немамо користи, а потом акцентира Јовановићеве напоре, да земља, која финансијски добро стоји, онда и њене политичке акције морају добро стојати, и обрнуто. Радовао би се, вели, да се на нашим царинарницама приходи повећавају увођењем ефективне контроле по истицању Јовановићевом, али да се за то хоће способних и вриједних чиновника, који ће умјети примјенивати законе и распознавати робу, која се царини, у противном, да би узалудно било доносити и најбоље законе. Хвали, даље, владину намјеру о оснивању школе за сиремање административних и финансијских чиновника и рачуна, да би она донијела користи само онда, кад би се у њу примали кандидати с извјесним предходном спремом, иначе да та школа, ма колико трајала, неће постићи успјеха. Јовановићеву тврдњу, да наше финансије добро стоје, говорник с резервом прима, чак он по једном факту противно закључује, а да би се, вели, његова таква поставка примила, ваљало би ви-

ђети завршни рачун. Затим, као и у прошлом сазиву, наглашава, да код нас неће бити правилног буџетирања и трезвеног финансирања све дотле, док се год наше унутрашње политичке прилике не консолидују. Осврће се и на нашу надлежност, налазећи, да иста нијесу снабђена чиновницима онако, како би ваљало, па да државни организам правилно дјелује. Налази, да послје онога, што је Вукотић рекао — о том, како се код нас буџетирало — нешта што ново рећи. Прелазећи, даље, на говоре појединих посланика, а посебно на говоре министра Пламенаца, Ж. Драговића и Ј. Дрљевића, којима између осталог замјера, да су начелну дебату скренули на чисто лично расправљање, одбијајући у осталом њихове личне приговоре. Прелазећи на завршне рачуне, накнадне и ванредне кредите, говорник налази, да су се они, по јасним уставним и законским одредбама, морали поднијети, завршујући, да не може гласати за приједлог буџета, чим то није извршено.

Министар финансија Д. Вукотић прелазећи преко разноврсних оптужба подигнутих у скупштини против владе, као: да је игнорисала законе, газила их и т. д., јер их је његов друг Пламенац побио као неосноване, осврће се на завршне рачуне и вели, да је ту начелно питање: да ли су се завршни рачуни за 1907. год. морали поднијети Народној Скупштини уз буџетски приједлог за 1909. год.? Он налази, да не морају и доказује то, указујући и на своје буџетско објашњење дато у прошлој сесији, а вели, да је само политичка смицалица оних, који тврде, да се ти рачуни морају Народној скупштини поднијети, хотећи тим сзначити владу као да је нека чуда чинила. Они се вели, између и чл. 159. Устава и радо се на њ позивају, али ствар стоји обрнуто. Држи, да се ти рачуни могу прегледати само преко Главне Државне Контроле или анкете скупштинске, а никак не другаче, изјављујући, да је влада готова сама у том правцу изаћи у сусрет пријегледу тих рачуна, јер овдје је у питању чисто законско гледиште, а не друго које. За овогодишње буџетирање увјерава, да је вршено тачно по законима, о чему ће се и Скупштина увјерити у своје вријеме приједлогом завршних рачуна за дотичну годину, напомињући при томе да резервни кредит није био довољан за покриће трошкова учињених око процеса велележаје, мисија на страни и т. д.

Препоручује, да се не губи вријеме у изишним дебатама, већ да се приступи гласању.

Саво Вукетић одговара Ј. Дрљевићу, Ж. Драговићу, министру Пламенцу и у неколико министру Вукотићу, који су се, вели, трудили, да ону истину, коју је он у свом првом начелном говору изишао, некако обложе, те хоће да то развијетли, побијајући понаособ њихове наводе у колико су његовим противни, као и одбијајући њихове личне замјерке и пријекоре.

Председник Ђукановић је дао 15 минута одмора, послје којег је наставио прекинуту сједницу.

Ј. Дрљевић и С. Вукетић улазе у међусобна објашњења.

Ј. Спасојевић је имао да говори о буџету са теоријске стране, али пошто су владин повјереник Јовановић а и други говорили с те стране, то преко тога прелазе, а на првом мјесту осврће се на приходе предвиђене приједлогом буџета и налази, да ће подбацити, па је у бојазни, да буџет не буде фиктиван. Дотиче се и састава приједлога буџета и једну од најглавнијих мана с те стране наводи у неподнашању буџета Министарства војног противно јасним одредбама чл. 7. и 13. закона о буџету као и чл. 163. Устава, јер без тога Скупштина не би имала оно право, које јој је Уставом и другим законима дато. Исто то, вели, важи и за рачуне Монопола Дувана, који код нас од подовања постоји, а ипак ти се рачуни ни до данас не знаду, те изгледа, да је то држава у држави, па је за то, да се и то питање као озбиљно и важно ријеши већ једном. Прелазећи на завршне рачуне и ту заступа своје гледиште изнешено у прошлој сесији, те

вели, да је влада погријешила, што није завршне рачуне за 1907. г. поднијела, ако не Скупштини а оно Главној Државној Контроли. Долази на накнадне и ванредне кредите и вели, да ниједан од тих кредита за 1909. г. није прошао све фазе законом прописане, што се влади не може опростити. Износи податке о узимању и чувању признаница у државној каси мјесто издате готовине и вели, да је 1. јануара 1907. г. било таквог новца око 20.000 круна, док га је на 1. децембра 1908. г. било на 814.000 кр., што налази неоправданим и штетним по државне интересе за које опет доцније у говору објашњава да је тачно одређено за што је што дато. Помиње контролу по чл. 35., 44. и 46. закона о државном буџету и вели, да и ту постоји законска поврда, објашњавајући то и примјером, на што је и Главна Државна Контрола упозоравала владу, али без успјеха. Осврће се на ковање новца по чл. 10. Устава, по коме то право припада владару, указујући како се то право разумије у модерним државама, те да је ово ствар Народне Скупштине, која има донијети закон о томе. Даље се у свом говору дотакао и расхода, указујући на постављање епископа острошког и у вези с тим на стварање онамошње консисторије, о чему нијесу никакви расходи предвиђени а требало је. Примјеђује финансијском одбору, што је преко свега некако олако пријешао, а приговара му и на повећавању извјесних расхода, на што он није имао права већ влада, а његово је било већ само да напомене, о чему ће — вели — говорити приликом посебних буџета. Гласао би за приједлог буџета у начелу, кад би се испуниле неке формалности, али кад би се и даље онако издавала државна готовина и мјесто ње у каси чувале голе признанице, гласао би против њега.

Извјештај Драговић исправља Спасојевићеву примједбу упућену финансијском одбору односно повећања расхода.

Владин повјереник Јовановић се осврће на Спасојевићев говор, остављајући на страну истакнуто питање о подбацивању прихода, о чему ће говорити приликом буџетског претреса у појединостима. Што се тиче замјерке о неподнашању буџета Министарства војног, о томе је вели рекао министар Пламенац, али он, Јовановић, на наваљивање извјесних посланика предложио би у име владе пријеглед тих рачуна, али само у тајној сједници, а никак не у јавној. Осврће се на завршне рачуне, који за 1906. и 1907. подлежу закону о буџету од 1901. г., са чиме се и Спасојевић сложио, према чему и не подлежу контроли Народ. Скупштине. Не стоји ни Спасојевићева замјерка, да се с накнадним и ванредним кредитима није по закону поступало, јер су укази о њима већ у Скупштини прочитани, надајући, да је о том извјештена и Главна Државна Контрола, што би он, као замјеник њеног председника требао да зна. Поводом замјерке како се у готов новца сматрају и признанице, које се налазе у државној каси вели, да ове нијесу без вриједности, јер је Министарство Финансија принуђено било, да даје позајмице грађевинском одјељењу за довршење пута Подгорица—Колашин, пошти за њене потребе итд., и да ће те позајмице бити у своје вријеме повраћене државној благајни, помињући још и владину готовост, да се одреди анкета скупштинска, која би те рачуне прегледала и видјела, да су то привремене признанице, и да ће се новца, по њима издат ипак повратити. Даље се осврће на Спасојевићеву примједбу о ковању новца и помиње своје путовање на страну тога ради, износећи како ће се ковање солидно извршити а за непотан трошак, како је том приликом основана у Лондону трговачка агенција, која нашу државу ништа не кошта. Најпослије говори о контроли и истиче, како њени чиновници неједнако поступају, износећи за примјер самог Спасојевића.

Министар просвјете и црквених послова Ј. Пламенац, одговара на приговоре у говорима М. Мијушковића и Спасојевића, као и пријекоре у одговору Вукетићевом и одбија их као неосноване наводећи, да је признаници новца, о ком Спасојевић говори, издат: на тро-

шкове учињене око анархистичког процеса, али он се, по пресуди судској има додјелено оцјењену за грађевине на грађење пута Подгорици—Колашин—Андријевицу, као и извјесна сума поштанско-телеграфском одјељењу, али то су као неке испоруке, које ће се накнадно вратити државној каси, што влади омогућава и финансијски закон. Што се тиче епископа Острошког, он је само именовао, али још не посвећен, а што се тиче ковања новца, о томе може Скупштина рјешавати само онда, кад се о њему закон донесе.

Ф. Протић је хтио говорити о вирманима, али оно, што је имао рећи, рекао је Вулетић.

И. Јовићевић ће се држати онога: Што јесте — јесте, а што није — није, те ће бити удаљен од сваког егоизма или другог чега, имајући у виду само општу ствар за добро земље и Господара. Прелази на буџет и вели, да је он у држави исто оно што и срце у организму, које кад је болесно и организам је болестан, те према приједби финансијског одбора као и неких говорника, може се мислити, да је владино буџетирање болесно, што би се могло утврдити једино завршним рачунима, који нијесу поднесени. Упоредјујући у алегорији претрес буџета без завршних рачуна с примјером о новцу два ортака заклаучаном у скрињи, чији је кључ код једног од њих до којег други не може доћи, он је за то, да се не прими владин приједлог буџета док се ти рачуни не прегледају, па било то контролом или пак анкетом скупштинском.

Министар Пламенац се објашњава с Јовићевићем као и овај с њим, а за тим и министар Вукотић са Спасојевићем односно накнадних и ванредних кредита.

Владин ђовјереник Јерговић напомиње, да се доста дебатовало односно завршних рачуна: да ли их је требало подносити Народној Скупштини или Главној Државној Контроли по ранијем закону о буџету, и чини му се, да ово последње гледиште осим владе заступа и већина посланика. Што се тиче приједба стављених на накнадне и ванредне кредите, који су по мишљењу извјесних говорника имали доћи пред Скупштину првих 15 дана њеног сазива, налази, да је то за још неке неподнесене ванредне кредите немогуће, што потврђује примјером о ванредном кредиту за анархистички злочин, чији рачуни непрестано теку још од 1907. г. тако, да се још и данас чине по томе неки издаци, што је и г. Вулетићу добро познато, а тек кад се коначно заврше ти рачуни, моћи ће се поднијети Главној Државној Контроли и Државном Савету па Народној Скупштини.

Осврће се даље на замјерке упућене влади односно неподношења буџета Монопола Дувана и вели, да су актом министра финансија од 8./IX. бр. 3575. и поновним његовим актом од 30. сеп. о. г. број горњи, преко министра унутрашњих дјела тражени подаци за буџет Монопола Дувана од његове управе, која је својим писмом од 8. окт. о. г. одговорила, да жали што не може дати податке за приједлог тог буџета за г. 1909. а из разлога: што је за врсту рада каква је монопол дувана, апсолутно немогуће изијети тачне податке његових прихода и расхода за идућу годину, јер се не може данас знати, каква ће бити идућа привредна година и према томе колико ће дувана успјети, колико ће у права монопола издати за куповину истога, а колико за раднике, који ће бити потребни за сређивање тога дувана. Исто тако не може се унапријед знати ни продаја нашег дувана у унутрашњости, те да би се могли у буџет унијети тачни приходи и т. д. Све ове разлоге и говорник уважава, надајући, да се буџет монопола дувана не би могао код нас склопити ни на основу прошлогодишњих резултата, јер док се тако ради у извјесним земљама, у којима је ова установа одавно укорјењена и у којима се сав произведени дуван троши скоро искључиво за унутрашње потребе, дотле се код нас, где је та установа од скоро, гдје је дуван на свакој страни изложен великом кријумчарењу, који се никако не може сузбити, не може поуздано рећи, да ћемо до године имати исто толико прихода колико и ове године, при чему не треба губити из вида ни околност, да се наш дуван не троши сав у земљи већ од њега претијече много, а за извоз, али тај извоз тешко иде, јер свака држава заштићава великом царином увоз страног дувана. Он ове разлоге налази довољно оправданим, да се збиља у оваквим приликама није могао нити може поднијети буџет Монопола Дувана за 1909. г. са приближно тачним резултатима, осим ако се не жели фиктиван буџет, као што је то био случај са приједлогом монополског буџета за 1907. г., што би опет само забуну створило. Али кад Скупштина тражи, да се ти рачуни изложе, он то схваћа тако, да се она жели упознати са правим стањем Монопола Дувана и са финансијским ре-

зултатима, које нам је он до сад дао, па ће стога, кад дође ријеч о буџетским прилозима, упознати Скупштину у појединостима са свима монополским рачунима, да не би ко промислио, да влада неизвјешањем монополског буџета нарочито крије од Народног Представништва право стање ствари.

Ђ. Милаковић је за то, да се завршни рачуни прегледају изнијели се они ма у којим рубрикама.

М. Дожић указује на ланске неосноване пријекорне упућене финансијском одбору, чији је он члан био, као и на данашње замјерке, изводећи, да је он с правом тражио начелно рјешење о подношењу завршних рачуна док је међутим то названо политичком смицалицом, што од себе најодлучније одбија. Он је и у прошлој сесии заступао данашње своје мишљење тражећи са истих разлога завршне рачуне за 1906. г. баш из времена, кад би он за њих материјално одговарао као ондашњи министар. Он заступа раније своје гледиште са истих разлога позивајући се још и на указ Књаза Господара о санкцији и проглашењу закона, о продужењу буџета од 1906 за 1907. г. Њему је највише искрена а рад савјесан и као такав тумачи чл. 159. Устава, али га не може другаче протумачити него тако, да се завршни рачуни за 1907. г. морају Скупштини поднијети.

Министар Пламенац наглашава, да би се то право имало с обзиром на данашњи закон о буџету само онда, кад би Скупштина дотични буџет ријешила.

Владин ђовјереник Јовановић узима завршну ријеч и чини неке опаске на говоре Вулетића, Мишковића и Поповића. Помиње буџетирање за 1908. г. напомињући, да се оно има виђети тек 1910. г. пријегледом дотичних завршних рачуна. Осврће се и на завршне рачуне за 1907. г. велићи, да се неће упуштати у оцјену гледишта Вулетичевог с др. и Пламенчевог и др. односно тих рачуна, али напомиње, да је у томе кривица Народне Скупштине, док то питање није расправила и ријешила у прошлој сесии, а већ влада јој је то предложила. Стога тражи, да се одвоји питање начелног примања буџета од питања завршних рачуна, указујући још и на одредбу Устава, по којој се са примањем буџета не могу условљавати и други предмети, који с њим у вези не стоје.

Предсједник Ђукановић оглашава, да је исприличена листа придавањених говорника, те ставља на гласање у начелу владин приједлог буџета државних прихода и расхода за 1909. г., који је као такав примљен са 42 против 12 гласова.

Сједница је закључена у 7¼ сата послје подне, а идућа је заказана за сутрадан у 2 сата послје подне с дневним редом: претрес у појединостима приједлога буџета државних прихода и расхода за 1909. г.

Секретар
Д. Петровић

Предсједник
М. Ђукановић

Даљи одзиви о говору нашег министра предсједника

„Journal de St. Pétersbourg“ доноси под насловом „Аргумент Црне Горе“ чланак, који гласи:

„Говор који је пред Црногорском Скупштином 9. јануара држао министар спољашњих послова г. Томановић, немогуће је прочитати без тешког бола у души.

„Свијема онијема који су у излагању спољашње политике навикли гледати суву анализу дипломатске реалности, ова ће ријеч „бол у души“, нема сумње, вриједити уху.

„Што ће овдје осјећање са узубуђеном срибом, у метежу гдје се сударају само материјални интереси? Није ли то најбоља осуда једне ствари, што се та ствар брани разлозима, „које разум не познаје“?

„У осталом, кругови непријатељски склони против сваке манифестације словенске солидарности, нијесу никада престајали а да баш ту не упру прстом, те да не прикажу колико се често пута скрива сентименталност осјећања под тим манифестацијама. А кад се каже осјећање, гдје се год ради о дипломатским накнадама и међународном трговању, то је утопија.

„Видјели смо више но једном до сад како страна штампа своди ривендикације Србије и Црне Горе на неки политички романтизам.

„Докле цијело једно племе, путем својих вођа, стављаше пошљедње своје надање у дипломатске

окружнице и у парламентарне говоре, дотле се тамо у Бечу и другдје државници и публицисти осмјејкаваху преко чибука са презрењем својственим људима афаристима који с висине гледају на мало лиризма залуталог међу цифрама.

„Али што није романтизам, то су: анексија Босне и Херцеговине, неадекватност митровачке жељезнице, мобилизација наспрам Београда, и ово најновије међународно пазарење са Босном и Херцеговином.

„Што може г. Томановић противставити овим бруталним фактима? Сасвим просту ствар: право на живот, право на слободно дисање, право не умирати по наредби... Зар да се то тако ради последије оваквог гажења међународне правде, које се сад извршује у Цариграду финансијском ликвидацијом... Иронија љута! Г. Томановић се изјављује готов, пошто је већ суверенство пало на трговину, да скупи милијоне, устребају ли да откупи Босну и Херцеговину, а исту намјеру очитује и Скупштина у Београду!

„Што ће милијони, кад је народни опстанак у питању, и каква горчина при помисли да се судбина двају народа, њихова политичка будућност, разлози ради кога постоје и надају се, кад се све то међу дипломатима изражава у цифрама!

„Противу тога Томановић протествује. Он не допушта да се мимо правно заинтересованих двије провинције снизе на мртве предмете, које је слобод куповати и продавати, тим прие, што се из више пута српска крв поточима по Балкану лила за ослобођење њихово од турског ига и за народно уједињење.

„Нека се златом купују далеке колоније, гдје је политичка свијест успавана, гдје нема историјских предања, гдје је међународни живот још једна загонетка — то се може разумјети, али није допуштено по сред Европе проводити политику, која чини „tabula rasa“ од свега осим интереса, која се ослања на право песнице (на Faustrecht), која политика хоће да Босна и Херцеговина буду оно што и неки непознати Конго.

„Но као што са разлогом вели г. Томановић, Босна и Херцеговина су вазда биле за Србе оно што је Московска област за Русе. Ту око Босне и Херцеговине имала би се кристализовати једна јака држава. Аустро-Угарска, германизирајући потпуно ово срце српско, уништиће за вазда извор живота, јединство и снагу цијелога племена.

„Баците само око на карту Балкана: географска равнотежа поремећена показује видљиво поремећење историјске равнотеже.

„Двије мале српске државе раздвојити једну од друге, отиснути их од мора, то је осудити их на постепену смрт. Какво је онда чудо, што оне налазе да је боље умријети славном смрћу, у случају ако силе не хтједну чути њихов вапај?

„И ето зато ријеч „тешки бол у души“ у спољашњој политици, не вријеђа уху, кад је говор о српској ствари.“

И петроградски „Свијет“ доноси о говору г. Томановића чланак, који гласи:

„Црна Гора поштено и отворено изјављује, да се она ни у којем случају и ни на какав начин не може помирити с анексијом Босне и Херцеговине. Ако мир још до данас није нарушен, то се има захвалити једино томе, што Црна Гора и Славенство чекају конференцију европских сила и желе дати могућност тој конференцији, да босанско-херцеговачко питање уреди мирним путем.

Но, Црна Гора даје јасно разумјети, у чему се мора састојати тај мирни пут.

Ма како било, аустријска анексија мора бити уништена. Са сваким другим рјешењем Српство не може се помирити. Ствар је у осталом разумљива. Према енергичној изјави црногорског министра Босна

и Херцеговина за српски су народ исто што и Московска област за руски народ.

Црна Гора енергично протествује против аустро-угарске нагодбе. Турци нијесу у праву, да по за десет рубаља продају душе Бошњака и Херцеговаца у њемачко ропство.

Али ако наде Црне Горе и Славенства на конференцији буду обмануте, а Европа се не усуди да енергично протествује против њемачког грабљења, што ће бити тада?

Црногорска влада и Скупштина отворено изјављују, да ће уједињено Српство у том случају приступити заштити својих права силом оружја.

Напријед, па што Бог да, натраг се нема куд — такав је грозни поклич црногорских орлова!

Европској је дипломатији дужност, да обрати озбиљну пажњу на ову изјаву Књажевине Црне Горе и да предузме мјере за то, да би се сачували битни интереси српског народа који су од Нијемаца погађени. У противном случају Европа неће избјећи крваву епопеју.

Грозно привиђење рата већ шири своја оловна крила над Европом!

На глас аустро-угарске штампе, да је говор нашег министра предсједника о питању Босне и Херцеговине у Београду хладно примљен, београдска „Самоуправа“ на уводном мјесту пише овако:

„Од самог почетка садашње кризе, сва аустро-угарска штампа, не изузев ни оне листове, чије су везе са мјеродавним круговима у Аустро-Угарској потпуно позната ствар, осула је била најнепољним и апсолутно неистинитим вјестима о Србији. И политичке прилике у земљи, и владалачки Дом, и ток јавнога расположења у нас, и достављање о појединим случајевима на граници, и уопште свака појава у нашем јавном животу, све је представљено тенденциозно и у што ружнијој свјетлости, од стране аустро-угарске штампе. У пошљедње дане, поводом говора министра Црне Горе, д-р Л. Томановића, аустро-угарски листови доијели су тенденциозно и неистинито, како је тај говор хладно примљен од српске јавности, како је прошао без коментара и т. д. и т. д.

Немамо потребе доказивати, колико су таква изношења неистинита, нити нарочито истраживати тенденцију тако описиваних измишљотина. Д-р Томановић је говорио језиком, којим данас мора говорити сваки добар Србин, те његову говору, у Србији, није потребан никакав коментар. С друге стране, тај је говор тако заболео оне у Аустро-Угарској, да је са свим несумњиво што се труде да му умање значај.

Исто тако, није потребно нарочито доказивати да аустро-угарска штампа, представљајући нејерно повољан утисак, који је говор г. Томановића изазвао у Србији, а доносиће друге тенденције и неистините гласове о Србији и Црној Гори и њиховим односима, иде за тим, да помутни, или бар расхлади топло и усрдно расположење које данас влада међу двијема братским земљама, јер би то, у данашњим приликама, било врло повољно по интересе Аустро-Угарске. Међу тим, такав рад, данас, поуздано, неће одвести жељеном циљу.“

Једна пријеха потреба

Да би основна школа као васпитна постигла свој циљ правилним развијањем и усавршавањем тјелесних и духовних способности код ученика, — поред интелектуалног, моралног, естетичког и физичког у пуној мјери, садашњим наставним планом и програмом за наше основне школе, заступљено је и техничко васпитање тиме, што је истим поред осталих наставних предмета прописан као наставни предмет у нашим мушким основним школама и ручни рад. Према одредбама садашњег наставног плана и програма слабо се могла развијати практична свјест код ученика, тамо је било прописано само слободно играње и гимнастичке вјежбе, о ручном раду у мушкој школи није било ни говора. Можда су се творци тога плана и програма држали неколицине педагога, који траже да техничко васпитање почиње с петнаестом годином васпитничкога живота; али то је мишљење погрешно, јер то је доба за виши — тежи технички рад, сагласно младићском узрасту, о коме не може бити говора у основној школи, јер ова *васпитава* а не даје стручно знање.

Ручни рад потребан је и то још од првог разреда, јер је он, као основа сваке гехнике, најбоље средство за развијање моторне живчане системе и органа за кретање. Правилним распоредом наставног градива из ручног рада према тјелесној и умној сили васпитаника, чиме се одликује садашњи наставни план и програм, помаже се *физичко васпитање*, јер се развија физична снага васпитаникова, а отклањају се штете, које доноси једнострано умна школска настава, а при том

ручним се радом паралише мирно сјеђење у школи. Ручни рад потпомаже *интелектуално васпитање*, јер спрема млади нараштај за корисне радове, упућује га на правилну потрошњу и мудро штедњу, а саморадњом при ручном раду наводи се васпитаник да *буде дозријели*, како да изврши поједине радње. Ручни рад потпомаже *морално* а понаособ *естетичко васпитање*, јер је ред, тачност и чистота, основ естетичког васпитања.

Истичући вриједност ручног рада као наставног предмета у нар. основној школи Пол Бер каже: „Не треба да се погрешно разумије суштина наше мисли. Ми не тражимо да основна школа постане занатлијска школа; ми држимо да из ње не треба да излазе ни бравари ни виноградаре. То је посао радионици или занатлијских школа, које треба да спремају занатлије; док основна школа вршећи много општих посао, има да образује људе играћане. Али ми мислимо да научна настава не треба да остане у области чисте теорије, већ да је нужно да практичне примјене у разним индустријским гранама има у своје широко мјесто. Стога нам се учинило потребно да би ова практична настава донијела све своје плодове, да дијете научи само руководити главним алатима, чијом је помоћу човјек постао господар свих предмета, које му пружају природа и индустрија, као што су: дрво, метали, кожа и т. д.“

Но, и ако је осн. школа васпитна, те даје својим васпитаницима само *основе општег образовања*, и ако ручни рад у осн. школи има високу васпитну вриједност, — ипак је ручни рад новина у мушкој осн. школи, јер је наилазио на многе препоне које су му онемогућавале остваривање у школи. Са самим питањем: ко да предаје ручни рад у мушкој основној школи? — застрањивало се толико, да се тек отагу неколико године дошло до тога да само учитељ може предавати ручни рад у осн. школи. Габријел Компејје каже: „Идеал би био да у вишој осн. школи ручни рад буде поверен самим професорима или и нарочитим учитељима“. Французи су отворили нарочите педагошке курсеве, на које су доводили мајсторе — занатлије, да стекну педагошког знања па да у осн. школи буду предавачи.

Ова горња захтјева су неумјесна а по нама прилике и неопстварива. Французи су увидели своју грешку, па је одређено скорањим ријешењем — да се у обавезне предмете за учитељски испит уврсти и испит из ручног рада. Учитељ није историк по струци, па ће ипак боље предавати историју него професор стручњак, боље вјероучава него свештеник, боље војничко вјежбање него официр, јер он свима тим иде једном циљу, основи општег образовања, концентришући наставно гравитно, доводи све у склад, познавајући добро индивидуалне основе својих ученика. У исто вријеме и за државу је највјерније да учитељ буде наставник из свјетле предмета у додијеленом му реду. Према томе је и код нас умесно одређено садашњим наст. планом и програмом да је учитељ наставник ручног рада, а да би то могао бити одређено је, да при полагању учитељског испита кандидат полаже испит и из ручног рада.

Али мени није циљ да наводим од колике је користи ручни рад у осн. школи или ко ће бити наставник тога предмета, јер рад у том правцу код свију напредних народа показао је изврсне резултате, и нама остаје само да готово примамо и правилно применимо тековине тога рада, — већ ми је циљ да наведем неке препоне, које онемогућавају предавање ручног рада за ову школ. годину код нас, као и мишљење, како би се те препоне оклонили, да се идуће школ. године не појаве.

Зна се да се ручни рад у мушкој основној школи не врши у учионици, а још мање сједећи на учионичкој клупи. Ручни рад се обавља у нарочито за то удељеној соби — радионици, у којој нема сједишта, јер ученици раде стојећи. Насред радионице налази се повећи сто, са даском на њему, по којој се реже. У радионици су намјештени алати, ту су стругови, ту ножеви резачи и цјепачи, ту тестернице и др. Ту је припремљен материјал за рад: пруће, дашчице, картон, разнородна хартија, штирзак (скроб) и др. Једном ријечу ученици улазе у малу радионицу и са веселошћу, љубопитљивошћу и особитим пијететом отпочињу свој рад па било то док је у нижем течају, да прави играчке према моделу, који они умију да *читају*, било да праве ко рпице или шешире, од чега и користе имају. Даље — радионица не смије бити у непосредној близини учионица, да се лупањавом не омета рад осталих ученика, који се баве другим послом. Рад у радионици траје 2 часа узастопце, јер се утроши извесно вријеме за припрему прије рада и размјештање алатака послије рада. Један наставник може се бавити са највише четрдесеторо дјете, претпоставља се да има довољно простора и свјетлости.

Од свега овога, што горе наведох, наше школе још ништа немају, — ово је прва препона.

Друга је препона: Наставницима наших основних школа није се тражило да полажу испит из ручног рада у своје вријеме, те — они су неспособни за предавање истог у осн. школи. Био сам у неколико школа и примјетио сам да неки наставници због горњих узрока нијесу никако почињали радити са ученицима руч. рад, што је оправдано. Некима пак ученици IV разр. оплели су корице. У овом предмету, као у свима другим треба поступити у настави; како ће ученик IV разр. оплести кору или шешир, кад он не зна азбуку из ручног рада: не зна читати план по коме ће да ради; не зна резачем да рукује, не зна вигке да спрема, не зна штирком да лијежи, док се гоме рука и око не свикне, немогућан је никакав даљи — тежи рад, сваки је прескочак неприродан, досадан и неуспјешан.

Дакле, да би се према наставном плану и програму, у ком је прецизно и према најновијим захтјевима одређено наставно гравитно из поменутог предмета, — могло по нашим осн. школама радити, држим:

а) „да је неопходно да буџетом за 1909. год. предвиди свака школа извесну сумицу новца за оправку школ. радионице и за набавку неопходно потребних алатика;

б) да би господин Министар просвете и црквених послова изашао на сусрет жељи наших учитеља — отварањем курса за ручни рад у мушкој осн. школи, којим би се наши учитељи спремили да могу предавати тај тако важан предмет у осн. школи.

Дрезга, (у Пиперима) 20. дец. 1908 г.
Нико Новаквић, учитељ.

ДОМАЋЕ ВЈЕСТИ

Вечера у част народних посланика. Синоћ је г. др. Л. Томановић, председник Министарског Савјета, давао у „Грани Хотелу“ вечеру, у част народних посланика. За вријеме вечере подигао је при здрављу г. Томановић народним посланицима, којим им се приликом захвалио на указаном повјерењу и патриотској помоћи Књажевској Влади у извршењу тешке дужности. За тим су се ређале здравнице г. г. Живка Драговића, попа Илије Капићића, министра финансија и грађевина Д. Вукотића, Ј. Дрљевића, др. Ника Добричића, М. Ж. Јовановића, калдије Карђузовића, Марка Ђукановића, др. М. Радловића, Ј. Милића и др., које су све здравнице дисале патриотским жаром и пропраћене одушевленим одобравањем. Нарочито су бурно поздрављене здравнице Њ. Кр. В. Господару, Њ. В. Цару Николи, Њ. Кр. В. Краљу Петру, као и братској слози између Србије и Црне Горе. На вечери се у другарском разговору а пјевањем уз гусле провело у најбољем расположењу до касно у ноћ, када су се гости разишли са најбољим утисцима.

Тридесетогодишњица ослобођења Зете. У Подгорици ће се 27. ов. мј. на свечан начин прославити тридесетогодишњица ослобођења Зете. Тога дана биће у Подгорици свечана литургија са благодарњем, а послије тога скуп пред Мирковим спомеником, одакле ће се упутити Њ. Кр. Височанству Књазу Господару као Ослободиоцу поздравни телеграм. У вече биће освјетљење вароши, а у згради основне школе забавна, на којој ће се представљати драмски сјев Њ. Кр. В. Господара „Књаз Арванит“. Чист приход забаве намијењен је Црногорском Црвеном Крсту.

Црвени Крст. Друштву Црногорског Црвеног Крста приступили су из Бараови чланови: пресвјетлици прабискуп Шиме Милиновић као оснивач са улогом од 60 круна, и г. г. о. Методије Радић, Андрија Прела, З-фа Ђокић, Марко Б. Ногић, Франо З. Ђетковић, Андрија З. Ђетковић, Матија З. Ђетковић и Пренча Ђ. Дабовић као редовни чланови са годишњим улогом од 6 круна.

„Дјевојачка клетва“. Чланови олд. Црквено-Пјевачког Друштва у суботу 24. ов. мјесеца приређује у Зетском Дому слику из народног живота у четири чина с пјевањем „Дјевојачка клетва“.

Прилози за дјечију болницу. За подизање дјечије болнице за успомену Књажевића **Стевана** и **Станислава** привремено одбор примио је даље ове прилоге:

Из каетаније Дробњачке:

Кап. Миливоје Караџић 20. кр.; писар Димитрије Јауковић, оф. Милисав Караџић и барјактар Илија Караџић по 5 кр.; оп. кметови: Симо Караџић и Јован Ј. Караџић по 3 кр.; Батрић Караџић и Јован Ј. Караџић по 1 кр. Миле А. Караџић 2 кр.; Миле В. Караџић, Бошко Караџић, Михаило Караџић, Ђорђевић З. Караџић, Крсто М. Караџић, Ристо Караџић и Јован М. Караџић по 1 кр.; оф. Арсеније Ружић 5 кр.; Живко Ђ. Томић 2 кр.; оп.

кмет Митар Томић 3 кр.; Тривко Томић и Ђорђа Црногорац по 5 кр.; Милош Баровић, оф. Раде Радовић, Шабан Караџић и Рајко Павић по 3 кр.; Димитрије Пекић 2 кр.; Друштво Читаонице Шавничке 5 кр.; Петар Томић 2 кр.; Стеван Пекић, кмет Драго Ђуровић, Обрад Јакић, Павле Ускоковић, Ђукан Ускоковић, Дико Чавић, Ђуро Шћеповић, Митар Лучић и Филип Бијелић по 1 кр.; оф. Новаца Маловић и бар. Неђељко Мемедовић по 5 кр.; Марко Машић 2 кр.; Стеван Мемедовић, Шћепан Ђеранић и Периша Машић по 1 кр.; Шћепан Вилотијевић 5 кр.; Обрад Мемедовић 2 кр.; Ђока Маловић, Стојан Павићевић, Саво Маловић, Лакица Мандић и Милан Павићевић по 1 кр.; Никола Машић 2 кр.; Веселин Мандић, Божо Пејовић, Арсеније Мемедовић и Драгић Мандић по 1 кр.; оп. кмет Митар Ђурковић 3 кр.; кмет Лазар Лазовић и Димитрије Дринчић по 2 кр.; Милутин Дринчић и Мирко Дринчић по 1 кр.; бар. Илија Вилотијевић, кмет Новица Вилотијевић и оф. Коста Пићурић по 2 кр.; Брајан Мемедовић, Сићо Гломазић и Ђорђевић Пековић по 1 кр.; Дашо Грујић 10 кр.; свештеник Алекса Жугић, надзиратељ 5 кр.; официр Милутин Жугић, оп. кмет Михаило Жугић и кмет Глиго Пајовић по 1 кр.; Неђељко Жугић 2 кр.; Илија Жугић, Павле Жугић, Мијо Жугић, Вукашин Жугић, Петар Пајовић и жанзар Јевто Жугић по 1 кр.; бар. Милош Касалица 2 кр.; Мушо Мирковић 3 кр.; Пајо Никитовић и Милан Ђурђић по 2 кр.; Лука Ђурђић, Тодор Савовић, Радован Никитовић, Милован Никитовић, Неђељко Никитовић и Пурен Никитовић по 1 кр.; Радосав Стјеповић 5 круна.

Из каетаније Подгорске:

Поруч. Саво Ј. Вукмановић 20 кр.; уч. у пензији Марко М. Вујачић кр. 19 и 10 нара; в. д. уч. поп Петар Хајкуковић, кап. Милош М. Вукмановић, пор. Илија П. Вујачић и Савић А. Вукмановић по 5 кр.; оф. Ђуро П. Хајдуковић, оф. Никола П. Шћепчевић, Крсто В. Јоветић и Јово Н. Томовић по 3 кр.; гл. кмет Саво Г. Вујачић, Крсто Н. Петановић и Јово М. Јоветић по 2 кр.; поп Илија Јовановић, Зeko М. Вукмановић и Савић Г. Вукмановић по 1 круну.

ТЕЛЕГРАМИ

Беч, 18. јан. Записник о аустро-турском споразуму са промјенама које су овдје учињене, биће сјутра враћен у Цариград.

Цариград, 19. јануара. Војни је министар поновио наредбу другом и трећом корпусу, да појачају пажњу на граници Бугарске, али да избјегавају сукобе и изазивања.

Цариград, 20. јануара. Велики везир саопштио је данас аустро-угарском посланику, да су уклоњене све тешкоће у погледу бојкота и да су вође бојкота одлучили предузети посао, ако Порта извјести листове, да је задовољена склопљеним споразумом. Објава ће о томе изићи сјутра.

Београд, 20. јануара. „Политика“ доноси, да војни министар тражи од Скупштине нов кредит од 33 милијона динара за наоружање. Одбор странке старо-радикала закључио је да ће гласати за тај кредит.

Петроград, 20. јануара. Руска је влада предложила Турској и Бугарској, да се оштета од 82 милијона франака, коју је Бугарска спремна да плати Турској, наплати од ратне оштете, коју Турска дугује Русији. На тај ће начин Бугарска моћи закључити зајам не већи од 82 милијона уз умјерени интерес, а Русија не тражи за то ни контролу ни нарочиту гаранцију, без које би Бугарска сад у овим приликама тешко могла наћи тај новац. Бугарска је примила у начелу овај предлог.

Цариград, 21. јануара. Протокол о споразуму аустро-турском при-
спео је овамо.

Вјест о руском предлогу јако је изненадила дипломатске кругове и Порту. Како ће се Порта одијети према овом предлогу, још је непознато, а како изгледа, младотурски комитет и турска штампа не одобравају га.

Министар морнарице тргнуо је на-
траг своју оставку.

Званични огласи

ОБЈАВА

Поштанско-телеграфско одјељење у четвртак 5. фебруара ов. год. извршиће распродају свију поштанских коња, који су до сад вршили приенос поште и путника на линијама: Цетиње—Његуши—Котор и Цетиње—Ријека—Подгорица—Данилов-град—Никшић, а којих је на броју четрдесет.

Распродаја коња ће се вршити само за готов новац. Лицитација ће бити реченог дана на Цетињу у штали под Заграбље од 9 до 12 сати прије подне и од 2 до 5 сати послије подне.

Такође од реченог дана биће изнесен на продају лицитацијом и остали возни материјал и коњска фураж.

К. бр. 308/118. Из канцеларије поштанско-телеграфског одјељења, 15. јануара 1909 год. Цетиње. 2,3

СТЈЕЧАЈ

Министарству Финансија и Грађевина у Одјељењу за Грађевине и Саобраћај потребан је један ин-
жинијер, практичан у градњи путова, каменних мостова и осталих државних грађевина, а да познаје српски језик.

Ко би желио заузети ово мјесто, нека у што краћем року поднесе овом Министарству своју понуду са увјерењима о својој теориској и практичној спреми.

Мјесто је скопчано са платом до четири хиљаде кр. (4000) на годину.

Бр. 1856. Из Канцеларије Министарства Финансија и Грађевина, Одјељење за Грађевине и Саобраћај, 11. новембра 1908 год. Цетиње.

ПОЗИВ

У смислу свог ријешења од 31. децембра прошле године број 791 ex 1908. V. 1907. 125, позива се Миљан Н. Ђурђевић, из Лијешта у Кучима, да предстане овом суду на дан 3. априла т. г. у 8 сати прије подне, којег ће се дана одржати јавна расправа по спору прогиву поменутог Ђурђевића, због покушаја убиства над Јошом М. Станојевићем, из истог мјеста.

Не предстане ли Миљан Н. Ђурђевић на одређено рочиште, суд ће донијети заочну пресуду по реченом дјелу.

Број 791 ex 1908. V. 1907. 125

Подгорица, 3. јануара 1908 г.

Књ. Обласни Суд
за председника — судија,
3,3 С. Радловић

Приватни огласи

Пријатељима књижевности

Од 1. јануара 1909. године **Српски Књижевни Гласник** улази у девету годину свога излажења. За осам минулих година **Српски Књижевни Гласник** је био најбољи часопис у Српству. То потврђују многи српски, хрватски, бугарски, словеначки и словенски листови, као и огроман одзив публике у Србији и ван Србије. Сталне рубрике **Српског Књижевног Гласника** јесу: 1) Приповетке, романи и драме (изворне и преведене), 2) Песме (изворне и преведене), 3) Огледи из књижевности, науке и друштвеног живота, 4) Одломци из српске и стране књижевности, 5) Ситни прилози, 6) Књижевни Преглед, 7) Научни Преглед, 8) Позоришни Преглед, 9) Уметнички Преглед, 10) Политички Преглед, 11) Оцене и Прикази, 12) Белешке. Претилата се шаље **увек напред** и она износи: на годину 18 динара (круна), на 6 месеци 9 динара (круна), на 3 месеца 4-50 динара (круна). Претилату прима

Администрација Српског Књижевног Гласника, Београд. Скопљанска улица 9. П.п. Бр. 37 1,5

ПРВА НИКШИЋСКА ШТЕДИОНИЦА У НИКШИЋУ

ИМОВИНА (Активa)

РАЧУН ИЗРАВНАЊА НА ДАН 31. ДЕЦЕМБРА 1909. ГОДИНЕ

ДУГ (Пасива)

Благосјница у крунама	16.385	56	16.573	02	Главница:			300.000	—
у страниј монети	187	46	27.083	32	3000 акција по 100 круна			62.957	82
Потраживање код Банака					Резервни фонд			9.650	60
Мјенице:					Дуговања банкама			25.800	—
домаће по реалном кредиту	978.070	—	978.170	—	Трате				
стране	100	—	13.500	—	Повјериоци:				
Хартије од вриједности					по текућим рачунима	82.316	41	107.279	35
Дужници:					по привременим рачунима	24.962	94	261.485	—
по текућим рачунима	74.724	—	118.497	96	Реесконт			355.137	38
по привременим рачунима	43.773	96	22.170	—	Улози на штедњу			2.288	92
Вриједности резервног фонда					Неисплаћена дивиденда кукон бр. 1—4.				
Оставе:					Остављачи остава:				
за гаранцију текућих рачуна	217.280	—			по текућим рачунима	217.280	—		
за чување и ручне залогe по мјен. зајмовима	39.856	—	257.136	—	на чување и ручних залогa по мјеничним зај-	39.856	—	257.126	—
Дейоноване:					мовима				
м.енице	10.800	—	70.800	—	У дейоу:				
акцепти	60.000	—	50	—	мјенице	10.800	—	70.800	—
Найлате			3.680	16	акцепти	60.000	—	50	—
Инвентар по одбитку 10%			3.520	52	Повјериоци најлата			25.603	17
Преносна Актива					Преносна пасива			2.992	74
					Тантијема Управног и Надзорног Одбора			30.000	—
					Дивиденда 1908. кукон број 5.				
Круна			1.511.180	98	Круна			1.511.180	98

ГУБИТАК

РАЧУН ГУБИТКА И ДОБИТКА НА ДАН 31. ДЕЦЕМБРА 1908. ГОДИНЕ

ДОБИТАК

Плаћена камата					Найлаћена камата:				
на улоге по текућ. рачунима и реесконту					по мјеницама, задоцнење хартија од ври-			85.090	05
мјеница			43.063	72	једности и текућим рачунима				
Плаћена провизија:					Найлаћена провизија:				
по текућим рачунима			517	63	по мјеницама, текућим рачунима и банкар-			35.291	68
Разне накнаде			553	47	ским пословима				
Општи трошкови:					Накнаде:				
плате, награде, станарина, добротворне ци-					мјеничног трошка и разне друге накнаде			7.386	11
јељи, поштарина и разни трошкови			25.143	95	Курс - разлика:				
Амортизација:					девиза и монета			419	76
10% од инвентара			408	90	Разни приходи			1.354	84
Од чистог добитка									
припада по чл. 96. штедионичних правила									
20% резервном фонду I коло									
20% " II "									
5% тантијема Упр. и Надз. Одбору									
Од остатка чистог добита:									
акционарима II кола одобрено									
акционарима I "									
од овога:									
на добротв. цијељи									
на име дивид. за 1908.									
2000 акција по К. 15									
државне порезе 2%									
резер. фонду I коло									
			32.660.32						
Круна			129.542	44	Круна			129.542	44

Пословођа
М. Јовановић с. р.

Благајник
Љ. Ковачић с. р.

Предсједник Управног Одбора
К. М. Катурић с. р.

Књиговођа
Љ. Ђошевић с. р.

Чланови Управног Одбора:

Мило Томашевић с. р., Тришко Радовић с. р., Мато Чопић с. р., Кап. Филип Ђурашковић с. р., Шћено Кустудић с. р., Крсто Каваја с. р., Вуко Вулетић с. р., Лазар Мијушковић с. р., Синан Лучић с. р., Андрија П. Мијушковић с. р., Тодор Булајић с. р., Лесо Филотић с. р., Мијајло Ђојичић с. р.

Надзорни Одбор Прве Никшићске Штедионице прегледао је ове рачуне „Изравнања“ и „Губитка и Добитка“, упоредио их са главним и споредним књигама и нашао да су у свему тачни и исправни.

Чланови Надзорног Одбора:

Митар Никовић с. р., Дуљо Пешић с. р., Ђурица Ђуричић с. р., Симат Гарчевић с. р.

П. п. Бр. 45. 1,1

Предсједник Надзорног Одбора

Јово Јовановић с. р.

ПРВА НИКШИЋСКА ШТЕДИОНИЦА

држаће на дан 30. јануара 1909. год у 9 сати прије подне у Штедионичком локалу у Никшићу своју

IX Редовну Главну Скупштину

са овим дневним редом:

1) Избор перовође и двојице акционара за овјеру скупштинског записника и бројање гласова.

2) Извјештај Управног Одбора и Равнатељства о раду Штедионичком у 1908 год. и читање закључних рачуна са приједлогом о подјели чистог добитка акционара I. кола.

3) Извјештај Надзорног Одбора.

4) Давање разрешнице Управном и Надзорном Одбору за рад и рачуне у прошлој 1908 години.

5) Избор једног члана Управног Одбора са стране.

6) Избор предсједника и четири члана за Надзорни Одбор.

7) Приједлог Управног и Надзорног Одбора о повишењу капитала и измјени и допуни штедионичних правила.

8) Евентуални приједлози акционара. Право учествовања имају сви акционари I. и II. кола.

Моле се господа акционари да у што већем броју присуствују скупштини.

Никшић, 8. јануара 1909.

Предсједник Управног Одбора

Прве Никшићске Штедионице

кап. Мато Катурић с. р.

Р.160, Бр.29 2,2

ОГЛАС

Са овим чиним свакоме на знање, да неби мимо данас нико низашто повјеровао моја два сина Бошка и Милана Ристова Гргуровиће, Ђелопавлиће из Данилово-града, дочим су тако раскошни те су и досле са њиховим разасипањем већ скоро упропастили своје родитеље, и као за такве синове ми разасипнике нећу никоме да одговарам.

Данилов-град, 10. јануара 1909.
Ристо Радосавов Гргуровић.
Р.58, Бр.20, 2,3

Објава У мојој објавској радионици Катунска улица број 95, имам за продају овдје добро израђених цреваља: мушких, женских, ђетињих, сваке врсте. Цијена умјерена. Тако исто израђујем и поручбине.

Молим за посјету.

Цетиње, С поштовањем
Р. 37, Бр. 11, 3,4 Димитрије Фатић.

ПОЗИВ

НАРОДНА ШТЕДИОНИЦА НА ЦЕТИЊУ

ПОЗИВА

на уписивање IV-ог кола својих акција (удјела) са почетком уплате од 1. јануара 1909.

Вриједност је једне потпуно уплаћене акције кр. 104., — која се уплаћује кроз 4 године; а исплаћује се према чл. 60. својих правила, свршетком пете године са припадајућом добити (дивидендом).

Цетиње, 10. децембра 1908.

Управа

Р.56, бр.559. 2,6 Народне Штедионице

ПОШТАНСКЕ МАРКЕ

Поништене и осталих балканских земаља купујем — сваку количину — по најбољим цијенама. Пошиљке и понуде на адресу,

A. Weisz, Briefmarkenhandlung.

п.п. Бр.496. 7,23 Wien I. Adlegasse, 8.

НА ЗНАЊЕ. Неколико г. г. трговаца из наших вароши повјерили су ме за експедицију робе.

Држећи да ћу тај посао вршити тачно, на задовољство са умјереном провизијом молим г. г. трговце да ми то повјерење поклоне, да им робу одавде експедирам у одређене магацине Вир, Плавница и Ријека.

Бар, 22. децембра 1908. год.

С одличним поштовањем

Р.62, Бр.587. 3,3 Шпиро Вукићевић

Хвала и Признање

Господину Ивану Р. Паландачићу управитељу „УЈЕДИЊЕНОГ СРПСТВА“ у Њикагу, који ми је у име хонорара за дозволу другог издања мојих „БРѢАНКА“ а поглавито из љубави и пијетета, даровао један врло скупоцјени масивни златни сат и ланац, овим путем, као интелигентну човјеку, великопатриоти и мом одличном пријатељу, изричем доживотну хвалу и највеће признање.

Цетиње, 20. јануара 1909.

Р.61, бр.43, 1,1 Миђун М. Павићевић

БЛАГОДАРНОСТ

Приликом овлашће Св. Савске прославе при ђачком декламовању и пјевању на задовољство присутних, ниже именована господа приложили су по неку суму новца да им се набави писаћи материјал.

Имена Приложника:

По 4 круне: Перо В. Цричевић. — По 3. круне: ком. Марко Ђуровић, учитељ Миран Улићевић. — По 2 круне: поп Петар Машановић, поп Мићо Улићевић, официр Лабуд Пурија, потпоручик Мића Ђуровић, наредник артиљерије Ристо Радоман, Нешко Ј. Ђуровић, Саво Ж. Побор, Перо Ј. Радоман с Љуботиња, Андрија Б. Радоман, Божо М. Вучинић, Благо Ј. Ђуровић, Иво Б. Пурија, Милена Бригадира Ива Ђуровића. — По 1 круну: Стево Ј. Цричевић, Саво С. Ђуровић, Шако Ш. Пурија, Саво Н. Пурија, Мило М. Радоман, Јово Л. Ђуровић, Јово Н. Ђаковић, Илија Н. Цричевић, Мићо Н. Улетић, Богдо Н. Цричевић, Марко П. Улићевић, Јоко П. Ђуровић, Томо М. Побор, Нико Ј. Ђуровић, Ђуро М. Машановић, Милица Н. Вујовић, Анђе М. Шоћ. — По 60 пара: Иво Н. Ђуровић, Стеван Т. Вучинић. — По 50. пара: Булица М. Улићевић, Маре М. Улићевић. — По 40 пара: Перо И. Ђуровић, Мркиле Ђ. Никотић, Анђуша М. Ђуровић, Марија М. Ђуровић, Гордана П. Улићевић. — По 20 пара: Андро Ј. Ђуровић, Мило П. Цричевић.

Приложницима најискреније благодаримо.

Дупило, 14. јануара 1909.

Испред Одбора, Миран Улићевић

р.218, бр.421,1 заст. учитељски